

Mate Selection Spaces and Marriage Stability: Providing a Resistant Model to the Dangers of Modern Mate Selection

Ezatalah Mirzaei Assistant Professor, Department of Cooperatives and Social Welfare, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Ali Entezari Associate Professor, Department of Social Science Research, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Abstract

The effect of spatial orientation on the behaviors of social actors through the creation of facilities or constraints has caused the act of Mate Selection and choosing a spouse as the most stable human interactions, has undergone changes. The aim of this study was to investigate the role of Mate Selection Space in the stability of cohabitation and to compare resistant Mate Selection Spaces with modern and risky Mate Selection Spaces with theoretical support for the concepts of Mate Selection Space and polarization. The research method was descriptive and causal-comparative. The statistical population includes all married girls under the auspices of Imam Khomeini Relief Committee (RA) from 2016 to 2019 to 994 people, which has been studied by census method. The research tool is a researcher-made questionnaire. The results show that the Mate Selection Spaces of pilgrimage camps and shrines as resistant and controllable Mate Selection Spaces, are related to the stability of marriage (CV= 16.8%) and the formation of harmonious marriages (CV= 11.7%) and can reproduce and continue the function of traditional Mate Selection space. The title should be used as a tool to reproduce the old relations of women (which was choosing a wife) in society.

Keywords: Space, Mate Selection Spaces, Polarization, Sustainability of marriage, Family.

– Corresponding Author: e.mirzaei@atu.ac.ir

How to Cite: Mirzaei, E., Entezari, A. (2024). Mate Selection Spaces and Marriage Stability: Providing a Resistant Model to the Dangers of Modern Mate Selection, *Journal of Culture of Counseling and Psychotherapy*, 15(59), 1-32. DOI: 10.22054/QCCPC.2024.75602.3188

فضاهای همسرگزینی و پایداری زندگی مشترک: ارائه الگویی مقاوم در برابر مخاطرات همسرگزینی مدرن

عزت‌اله میرزایی* استادیار گروه تعاون و رفاه اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

علی انتظاری دانشیار گروه پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

تأثیر فضا در جهت‌دهی بر رفتارهای کنشگران اجتماعی از طریق ایجاد امکانات یا محدودیت‌ها باعث شده تا کنش همسرگزینی و انتخاب همسر نیز به‌عنوان پایدارترین تعاملات انسانی، دستخوش تغییر گردد. پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش فضاهای همسرگزینی در پایداری زندگی مشترک و با امعان نظر به مقایسه فضاهای همسرگزینی مقاوم با فضاهای همسرگزینی مدرن و مخاطره‌آمیز با پشتوانه نظری مفاهیم فضاهای همسرگزینی و قطبی‌شدن انجام شده است. روش پژوهش توصیفی و از نوع علی-مقایسه‌ای بود. جامعه آماری شامل کلیه دختران ازدواج کرده تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ به تعداد ۹۹۴ نفر می‌باشد که به شیوه تمام شماری مورد مطالعه قرار گرفته است. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد فضاهای همسرگزینی اردوهای زیارتی و مراسم روضه به‌عنوان فضاهای همسرگزینی مقاوم و نظارت‌پذیر، با پایداری ازدواج ($C.V = 16.8\%$) و شکل‌گیری ازدواج‌های هم‌کفو ($C.V = 11.7\%$) رابطه دارند و می‌توانند با بازتولید و استمرار کارکرد فضای سستی همسرگزینی به‌عنوان ابزاری در جهت بازتولید مناسبات قدیمی زنان (که همسرگزینی بود) در جامعه به کار گرفته شود.

کلیدواژه‌ها: فضا، فضاهای همسرگزینی، قطبی‌شدن، پایداری ازدواج، خانواده.

این مقاله مستخرج از رساله دکتری رشته جامعه‌شناسی فرهنگی در سال ۱۴۰۰ دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه

طباطبائی با راهنمایی دکتر علی انتظاری می‌باشد.

* نویسنده مسئول: e.mirzaei@atu.ac.ir

مقدمه

فضا^۱ به عنوان مفهومی پیچیده، چندبعدی و اثرگذار بر کنش انسان‌ها همواره از جذابیت بالایی در پژوهش‌های انسان‌شناسان و جامعه‌شناسان برخوردار بوده (کامرون^۲، ۲۰۲۳؛ سایدی ویلیرز و دگلاس^۳، ۲۰۱۷) و نقش آن در کنش‌ها و تعاملات انسانی مورد مذاقه بسیاری از اندیشمندان جامعه‌شناسی فضا قرار گرفته است (هاروی^۴، ۲۰۱۲؛ لو^۵، ۲۰۱۶؛ فاجز^۶، ۲۰۱۹). برخی معتقدند در فرآیند این تأثیرگذاری، فضا امکانات و محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند که مردم بر اساس معیارهای فرهنگی خود آن را ایجاد، انتخاب و یا تغییر می‌دهند (لو، ۲۰۱۶). این امکانات و محدودیت‌های فضا در تعاملات انسانی در قالب ویژگی‌هایی همچون کنترل‌پذیری و نظارت‌پذیری (اولدنبرگ^۷، ۱۹۹۹؛ به نقل از کریک^۸، ۲۰۱۱)، هنجارمندی (لاپل^۹، ۱۹۹۱ به نقل از لو، ۲۰۱۶)، اخلاق‌محوری (هابرماس^{۱۰}، ۱۹۹۰؛ به نقل از بومان و رج^{۱۱}، ۲۰۱۴) و دسترسی‌پذیری (بورديو^{۱۲}، ۱۴۰۲) در قالب ممنوعیت‌ها، تعهدات ایجابی و یا مجوزهایی تلقی می‌شوند که تعامل بین اشخاص را ساماندهی می‌کنند. در همین زمینه برخی فضا را مفهومی جهانی و با آثار یکسان (پریس^{۱۳}، ۲۰۰۵) و برخی نیز فضا را یک تولید اجتماعی می‌دانند که فقط می‌تواند در متن و زمینه یک جامعه خاص فهم شود (اشمید^{۱۴}، ۲۰۰۸). برخی پژوهشگران جهانی‌سازی^{۱۵} را عامل اساسی تغییری واقع‌گرایانه در درک مردم از مفهوم فضا در نظر گرفته و معتقدند این تغییر

1. Space

2. Cameron, E

3. Saidi, T., Villiers, K. D., & Douglas, T. S

4. Harvey, D

5. Low, M

6. Fuchs, C

7. Oldenburg, R

8. Crick, A. P

9. Luhmann, P

10. Habermas, J

11. Bohman, J., & Rehg, W

12. Bourdieu, P

13. Pries, L

14. Schmid, C

15. Globalization

موجب بازاندیشی هویتی افراد و تغییرات ارزشی و نگرشی در حوزه رفتاری آن‌ها شده است (کورنیک^۱، ۲۰۲۳؛ یه، چن، داوون و یانگ^۲، ۲۰۱۷).

در این زمینه برخی جامعه‌شناسان فضا، بر نقش ارزش‌ها و نگرش‌های کنشگران بر درک آن‌ها از فضا و در نتیجه شکل، تداوم و یا تغییر رفتار فردی و اجتماعی آن‌ها در فضا و متقابلاً بر نقش جهت‌دهنگی فضا بر رفتارهای عاملان اجتماعی از طریق ایجاد امکانات یا محدودیت‌ها، تأکید دارند (سیگنورینی^۳، ۲۰۲۳؛ لو، ۲۰۱۶؛ هاروی، ۲۰۰۹). از این رو، واضح است که فضا می‌تواند در حوزه تعاملات بین فردی انسان‌ها اثرگذار باشد و در این بین، یکی از مهم‌ترین و پایدارترین مصادیق تعاملات بین فردی، همسرگزینی و انتخاب همسر است که متأثر از «فضای همسرگزینی^۴» می‌تواند تجربیات متفاوتی از فرایند انتخاب همسر را برای افراد ایجاد کند؛ زیرا در میان جوانان، ازدواج و تشکیل زندگی مشترک از اساسی‌ترین و مهم‌ترین انتخاب‌های آن‌ها در زندگی قلمداد می‌گردد (سیدحسن طهرانی، کاکابرایی و امیری، ۱۴۰۱).

بر اساس مبانی نظری مفهوم فضای همسرگزینی (انتظاری، ۱۳۹۰)، خانواده و ازدواج در جامعه ایران به واسطه تحولات اجتماعی ناشی از صنعتی شدن، شهرنشینی و افزایش مهاجرت، تغییراتی را به خود دیده که موجب شده است روش‌ها و معیارهای ازدواج برای پسران و دختران در مقایسه با گذشته دستخوش تغییر اساسی گردد؛ به نحوی که الگوهای همسرگزینی نظارت‌پذیر کمتر پاسخگوی نحوه انتخاب همسر جوانان امروزی باشد. مفهوم «فضای همسرگزینی» به عنوان موقعیتی فضایی (اعم از حقیقی: کافه، پارک، سینما، پاساژ، مراکز خرید، خیابان، مکان‌های برگزاری پارتی‌های شبانه، اماکن مذهبی، منزل و ... یا مجازی: اینترنت، شبکه‌های اجتماعی مجازی و ...)، ناظر بر عوامل و عناصر متشکله و مداخله‌گر در امر همسرگزینی است و به موقعیت یا مکانی که بهترین امکان و ارسی معیارهای ازدواج، گزینشگری و گزینش‌شوندگی را برای طرفین فراهم می‌کند معطوف

1. Kornicki, L.R

2. Ye, C., Chen, M., Duan, J., & Yang, D

3. Signorini, L.F

4. Mate Selection Space

است. بر این اساس، از یک سو گزینشگران متناسب با معیارهای مدنظر خود از میان گزینش شونده‌گان، نزدیک‌ترین فرد را به لحاظ ویژگی‌های موردنظر انتخاب می‌کنند و از سوی دیگر، امکان عرضه شوندگی، تبلیغ و معرفی را به گزینش شونده‌گان می‌دهند. چنانچه می‌توان این تغییرات را در قالب سه رویداد متوالی و مهم شروع، میانه و پایان خانواده جستجو نمود. مقصود از شروع، نحوه تصمیم‌گیری افراد برای ازدواج و تشکیل خانواده می‌باشد که می‌توان گفت در عصر جدید شاهد تعویق ازدواج و حتی تمایل پایین جوانان به تشکیل زندگی مشترک هستیم. در میانه زندگی مشترک، آمارهای مختلف دال بر کاهش نرخ فرزندآوری می‌باشد و در مرحله پایانی، افزایش نرخ طلاق و جدایی به خصوص طی یکی دو دهه اخیر، بسیار چشمگیر بوده است (غیاثوند و بخشی پور جویباری، ۱۴۰۲). به گفته انتظاری (۱۳۹۰)، در جامعه سنتی ایرانی از آنجایی که مادر مسئولیت انتخاب همسر برای پسر خود را داشت، فضاهایی همانند سفره‌ها و دوره‌ها و سایر مجالس زنانه علاوه بر کارکردهای متعددی که داشتند؛ موقعیت‌هایی برای انتخاب همسر هم بودند. لکن در جامعه امروز، مادران عمدتاً در سمت قبلی خود برای انتخاب همسر قرار ندارند و در خیلی از موارد پسران و دختران، خود در موقعیت‌های گوناگون به انتخاب همسر می‌پردازند. لکن با توجه به اینکه امروزه موقعیت خاصی نظیر مجالس زنانه سنتی به همسرگزینی اختصاص ندارد و امر همسرگزینی در هر جایی از محل کار و تحصیل گرفته تا پاساژ و پارک رخ می‌دهد، بنابراین مسئله جدیدی به نام ناهنجاری همسرگزینی نمایان شده است (انتظاری، ۱۳۹۰). به عبارت دیگر و با توجه به این دیدگاه، می‌توان گفت تغییر در نظام ارزشی جامعه جدید، موجب تغییر در امر همسرگزینی شده است؛ به نحوی که برخلاف گذشته دیگر نمی‌توان مادران را نماینده تام‌الاختیار پسران در امر گزینش‌گری قلمداد کرد. لذا تعارض بین نظام ارزشی افراد و فضاهای همسرگزینی موجب بروز اختلالاتی در امر ازدواج شده است. به نحوی که عدم تناسب فضاهای همسرگزینی با نظام ارزشی جدید موجب اختلال در امر ازدواج و تهدید نمودن پایداری ازدواج می‌شود. در چنین مواردی معمولاً فضاهایی به عنوان بستر کنش با جنس مخالف انتخاب می‌شوند که

اعمال کنترل‌های رسمی و غیررسمی بر روی آن‌ها بسیار کمتر است. میزان این کنترل‌ها در فضاهای مجازی به حداقل ممکن می‌رسد و در فضاهای حقیقی، به نحوی است که بعضاً برخی از فضاها از دایره انتخاب جوانان برای برقراری ارتباط با جنس مخالف خارج می‌شود، لذا در چنین شرایطی پدیده ناهنجاری همسرگزینی و ناپایداری ازدواج رخ خواهد داد (شاهن، حسین، حسین و جوهان^۱، ۲۰۱۹؛ لاپانون^۲، ۲۰۱۹؛ مک کنزی^۳، ۲۰۲۰؛ مک کنزی و ژیونگ^۴، ۲۰۲۱؛ ماتسومورا^۵، ۲۰۲۳). از سوی دیگر، پژوهش‌هایی چون آیان^۶ (۲۰۲۱)، خدادادی (۱۴۰۰)، فارسانی و همکاران (۱۳۹۹) و ابوالقاسمی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داده‌اند که غالب تعارضات و اختلافات زناشویی به این دلیل رخ می‌دهند که زوجین در نحوه برقراری ارتباط با یکدیگر دچار مشکل شده و در ابراز هیجانات خود ناتوان می‌باشند (ر.ک. به: هاشمی، فرحبخش و کرمی، ۱۴۰۲).

این تغییرات ارزشی در حوزه تعاملات بین فردی و روابط بین دو جنس را آنتونی گیدنز در قالب مفهوم «دگردیسی صمیمت»^۷ صورت‌بندی کرده و معتقد است فرایند جهانی‌شدن فرهنگی موجب تغییر الگوهای ازدواج از نظام مبتنی بر رأی والدین و بزرگ‌ترها به کنش‌های فردی با اتکا به طرفین زوجیت شده و مفهوم صمیمت و عشق‌ورزی را تغییر داده است. تغییری که به اعتقاد وی، گریزی از آن نیست (گیدنز، ۱۹۹۲). در برابر این دیدگاه اما برخی پژوهشگران داخلی همچون انتظاری (۱۳۸۹)، با طرح مفهوم نظری «قطبی‌شدن»^۸ و با نقد جهانی‌شدن معتقدند فرهنگ‌های بومی می‌توانند به پشتوانه بسترهای تمدنی-تاریخی خود، در برابر این هجمه جهانی‌شدن مقاومت کنند و با ارائه و تقویت الگوهای بومی ازدواج، مخاطرات الگوهای مدرن و منبعث از جهانی‌شدن

1. Shahan, A., Hossain, B., Hossain, B., & Johan, N
2. Lapanun, P
3. McKenzie, J
4. Xiong, K
5. Matsumura, K.T
6. Ayun, Q
7. The transformation of intimacy
8. Polarization

فرهنگی را کاهش دهند. بر اساس این اهتمام نظری، مفهوم قطبی شدن، دلالت بر این بحث دارد که آنچه تاکنون تحت عنوان جهانی شدن مطرح شده، کاذب بوده و درواقع قطب غرب به دلیل نداشتن رقیب، خود را به عنوان جهان معرفی کرده است (قطب جهان‌نما). این در حالی است که غرب به علت عملکرد قطبی، قطب‌های مقابل خود را به وجود آورده است به طوری که امروزه مقاومت ناشی از عملکرد قطبی غرب، بسترهای تمدنی و تاریخی را برای ارائه جایگزین‌ها در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی فراهم کرده است. بر همین مبنا، کشور ما نیز از بنیان‌های لازم برای تولید جایگزین برخوردار بوده است به نحوی که می‌توان از جمله مهم‌ترین جایگزین فرهنگی که جمهوری اسلامی ایران در مقابله با غرب ارائه نموده است را سبک زندگی اسلامی-ایرانی در برابر سبک زندگی غربی دانست. بر همین مبنا، انتظاری (۱۳۸۹) در مفهوم‌پردازی خود درباره جهانی شدن اشاره می‌کند که فضای جهانی شدن لزوماً فضای یکدست شدن نیست و مقاومت‌های فرهنگی در برابر جهانی شدن که از آن به قطبی شدن تعبیر کرده (انتظاری، ۱۳۸۹)، نشان از مقاومت حاشیه نسبت به متن دارد.

تردیدی نیست که یکی از مظاهر تأثیرپذیری جوامع از فرایند جهانی شدن فرهنگی، جایگزینی ارزش‌هایی مانند هسته‌ای شدن خانواده و آزادی در انتخاب همسر در قالب هنجارهای جهانی شدن، به جای ارزش‌های سنتی خانواده است که موجب تغییر در شیوه‌های همسرگزینی و تغییرات روابط دو جنس در قبل و بعد از ازدواج شده (موکومانه^۱، ۲۰۲۳؛ شاهن و همکاران، ۲۰۱۹) که این تغییرات ارزشی می‌تواند از طریق تغییر فضای همسرگزینی تهدیدی برای فرهنگ، اخلاق، ارزش‌ها و هنجارهای جوامع باشد و پیامدهای مخاطره‌آمیز مهمی از جمله اختلال در زندگی مشترک و افزایش نرخ طلاق را در پی داشته باشد (لاپانون، ۲۰۱۹؛ مک کنزی، ۲۰۲۰؛ مک کنزی و ژیونگ، ۲۰۲۱). لکن، اینکه در مواجهه با این پدیده، متأثر از نگاه گیدنز (۱۹۹۲)، جامعه ایرانی باید منتظر فضای یک‌دست‌سازی فرهنگی در حوزه همسرگزینی و ازدواج به نفع فرهنگ غربی باشد و یا

متأثر از دیدگاه انتظاری (۱۳۸۹)، بنیان‌های تمدنی، دینی و تاریخی ایران، توان مواجهه و ارائه جایگزین و قطبی کردن فضای همسرگزینی و کاهش مخاطرات آن از حیث ناپایداری و ناهمسان‌همسری دارد سؤال این پژوهش است.

مرور آمارهای ثبتی و شواهد تجربی حاکی از آن است که در جامعه ما، روند ازدواج و طلاق ثبت‌شده طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۹ افزایشی بوده به‌نحوی که در سال ۱۳۸۳ به ازای هر ۹/۸ ازدواج صورت گرفته ۱ واقعه طلاق رخ داده است و در سال ۱۳۹۹ در استان تهران به ازای هر ۲ ازدواج، ۱ واقعه طلاق به ثبت رسیده است (سازمان ثبت‌احوال، ۱۴۰۰). برخی پژوهشگران دلیل روند افزایشی طلاق را تقدس‌زدایی از امر ازدواج در دنیای مدرن می‌دانند (کرمی‌بلداجی، زارعی، فلاح‌چای و صادقی فرد، ۱۳۹۹). پژوهش‌های مختلفی، تغییر در مناسبات همسرگزینی و شکل‌گیری ارزش‌های فرهنگی غیر سنتی در مورد ازدواج را علت ناپایداری ازدواج در فضاهای غیرسنتی و خودپیرو (رحمت‌پور، ۱۳۹۰؛ علی‌نژاد، ۱۳۹۱؛ جواهری محمدی، کلانتر کوشه و فرح‌بخش، ۱۳۹۴؛ افشاریان، ۱۴۰۰؛ هانت^۱، ۲۰۰۹؛ اسلام^۲، ۲۰۲۱؛ فرزانه فر و مختارپور^۳، ۲۰۲۱)، دانسته‌اند. هرچند برخی شواهد پژوهشی متضاد (فلیکر، سانسیر-باربوسا، افروز، سیف، محسن^۴، ۲۰۲۰؛ ولدخانی، محمودپور، فرح‌بخش و بجستانی، ۱۳۹۵) نیز وجود دارد که نشان دادند ازدواج‌های غیر کنترل‌شده و با انتخاب فردی زوجین در فضاهای شبه‌مدرن و نظارت‌گریز؛ صمیمیت، عشق، تعهد، پایداری، کیفیت و سازگاری بیشتری را نسبت به زناشویی در فضاهای نظارت‌پذیر و کنترل‌شده به ارمغان دارد؛ لکن در پژوهش‌های دیگر کاهش فرصت کنترل و نظارت والدین در ازدواج و افزایش انتخاب شخصی بر اساس عشق و دوستی (بک و بک‌گرنشیم^۵، ۲۰۱۳؛ ماچه، کاسکا، برهه و فکادو^۶، ۲۰۱۷؛ حسین و غلام قدوس^۷، ۲۰۲۰؛

1. Hunt, J., M

2. Islam, N

3. Farzanfar, P., & Mokhtarpour, M

4. Flicker, S. M., Sancier-Barbosa, F., Afroz, F., Saif, S. N., & Mohsin, F

5. Beck, U., & Beck-Gernsheim, E

6. Muche, A. A., Kassa, G. M., Berhe, A. K., & Fekadu, G. A

7. Hossen, A., & Golam Quddus, A. H

افشاریان، ۱۴۰۰؛ زمینه‌ساز تجربه فضاهای شبه‌مدرن و نظارت‌گریز عنوان‌شده که می‌تواند ناپایداری ازدواج را در پیش داشته باشد. همچنین برخی شواهد پژوهشی نشان داد که همسرگزینی در فضاهای نظارت‌پذیر و مبتنی بر حضور و نقش فعالانه والدین در فرایند انتخاب، در شکل‌گیری ازدواج‌های هم‌کفو مؤثر است (حسین‌خانی نائینی، جان بزرگی و مهران، ۱۳۹۳؛ پتارکا^۱، ۲۰۱۷؛ اسلام، ۲۰۲۱).

با این وصف، می‌توان گفت در برخی فضاها، آشنایی جوانان در فرآیند گزینشگری، در بافت ازدواج و تحت الگوی نظارت والدینی و احترام به آموزه‌های دینی شکل می‌گیرد و افراد متناسب با نظام ارزشی و الگوهای رفتاری متناسب با فرهنگ و سنت و بر اساس قراردادی که دو طرف باید به تعهدات آن پایبند باشند (ماداتیل و بشنوف^۲، ۲۰۰۸)، باهم ازدواج می‌کنند و لذا همسرگزینی شکل گرفته در این فضا بسیار پایاتر، شادتر و با آسیب‌پذیری کمتر خواهد بود (بسی، کارول و ویلوفبی^۳، ۲۰۱۰؛ رگنروس و یوکر^۴، ۲۰۱۱؛ باومن و دولاهیت^۵، ۲۰۱۳؛ سوی و ساهو^۶، ۲۰۱۶؛ ماچه و همکاران، ۲۰۱۷؛ حسین و غلام قدوس، ۲۰۲۰؛ سزاروتا، رحمان و کانتاررو^۷، ۲۰۲۱؛ رحمت‌پور، ۱۳۹۰؛ علی‌نژاد، ۱۳۹۱؛ کرمانی، اصغر پور ماسوله و برادران کاشانی، ۱۳۹۷؛ افشاریان، ۱۴۰۰). درحالی که فضاهایی وجود دارند که همسرگزینی را به واسطه ایجاد شرایط درگیر شدن در روابط جنسی و جسمانی قبل از ازدواج (طالبی و ویسی، ۱۳۹۱؛ زارعی توپخانه، احمدی و یونسی، ۱۳۹۳؛ جواهری محمد، کلانترکوشه و فرح‌بخش، ۱۳۹۴؛ کندال^۸، ۲۰۰۸؛ جیلوها^۹، ۲۰۰۹؛ آپونته، آمایا-استاپینان و روجاس-جیمینز^{۱۰}، ۲۰۱۲؛ اوود، نثار، یوستا، شایا، یونس

1. Potarca, G
2. Madathi, J. & Benschhoff, J. M
3. Busby, D. M., Carroll, J. S., & Willoughby, B, J
4. Regnerus, M., & Uecker, J
5. Bowman, J., & Dollahite, D. C
6. Soy, N. F., & Sahoo, H
7. Szarota, P., Rahman, E., & Cantarero, K
8. Kendall, D
9. Jiloha, R. C
10. Aponte, M. R., Amaya-Estupinan, L. C., & Rojas-Jimenez, Y. A

و قاذری^۱، ۲۰۱۳؛ تورا و موبایا^۲، ۲۰۱۴؛ رحمان و ژانگ^۳، ۲۰۱۷؛ شاهن و همکاران، ۲۰۱۹)، عدم توجه به ملاک‌ها و معیارهای کفویت و همسان همسری (رحمت‌پور، ۱۳۹۰؛ پنجه‌بند و عنایت، ۱۳۹۸؛ باریکانی، سریچلو و نوید^۴، ۲۰۱۲؛ پتارکا، ۲۰۱۷؛ والتر، کنروی-بیم، ب‌اس، آسا، سروکوسکا، سروکوسکی و زوپانسیک^۵، ۲۰۲۰؛ اسلام، ۲۰۲۱)، مستعد فروپاشی و نهایتاً طلاق و جدایی می‌کند. بدیهی است ناپایداری ازدواج و طلاق فارغ از ابعاد روانی به‌ویژه برای زنان، آثار زیان‌بار اقتصادی برای جامعه در پی داشته و موجب شده تا پس از طلاق خیل عظیمی از این زنان به‌منظور بهره‌مندی از خدمات حمایتی به کمیته امداد امام خمینی (ره) مراجعه نمایند به نحوی که تا پایان سال ۱۳۹۸ بیش از ۹٫۵ درصد از کل خانوارهای تحت حمایت، صرفاً به دلیل طلاق تحت پوشش این نهاد حمایتی بوده‌اند (سالنامه آماری امداد، ۱۳۹۹). لذا به نظر می‌رسد روند رو به تزاید طلاق به‌ویژه در سال‌های نخست زندگی مشترک (حسین‌خانی نائینی و همکاران، ۱۳۹۳)، نشانگر نقصان بینش داوطلبان ازدواج و حتی خانواده‌های آن‌ها در مسائل گوناگون از جمله امور مربوط به همسرگزینی و فضای همسرگزینی باشد. از این رو، مطالعه نقش فضاهای همسرگزینی در پایداری ازدواج ضرورت دارد.

لذا در این پژوهش متکی بر چارچوب نظری فضاهای همسرگزینی و قطبی‌شدن و با توجه به اینکه آمار مجرد جمعیت دختران تحت پوشش امداد که شامل ۹ درصد از کل جمعیت دختران مجرد ۱۵ تا ۲۹ سال کشور و بیش از ۵۳ درصد از جمعیت دختران مجرد ۳۰ سال به بالای کشور هستند (سالنامه آماری امداد، ۱۳۹۹)، حاکی از آن است که این قشر اجتماعی به لحاظ ویژگی طبقاتی و محدودیت شبکه اجتماعی-اقتصادی ممکن است از قرار گرفتن در بسیاری از فضاهای همسرگزینی که در اختیار سایر اقشار اجتماعی قرار

-
1. Awwad, J., Nassar, A., Usta, I., Shaya, M., Younes, Z., & Ghazeeri, G
 2. Tevera, G., & Mubaya, T. R
 3. Rahman, A., & Zhang, D
 4. Barikani, A., Sarichlow. M. E & Navid, M.
 5. Walter, K., Conroy-Beam, D., Buss, D.M., Asao, K., Sorokowska, A., Sorokowski, P., Zupancic, M.

دارد، محروم (ساییدی و همکاران، ۲۰۱۷؛ فاجز، ۲۰۱۹) و از طرفی به دلیل تک والدی بودن و اغلب اشتغال بیرون از منزل با کنترل و نظارت ضعیف تری نسبت به سایر اقشار مواجه‌اند (روشنی، تافته، خسروی و خادمی، ۱۳۹۹)، چراکه سرپرست خانواده در این خانواده‌ها عمدتاً مادر بوده و وظیفه سنگین تر در تربیت فرزندان به علت عدم حضور و وجود پدر و ایفای نقش دو گانه (پدر و مادر) برای زنان سرپرست خانوار (دار و سینگ، ۲۰۱۸: ۱۵۵)، می‌تواند وظایف نظارتی آن‌ها بر رفتار فرزندان را تضعیف کند و لذا این ویژگی‌ها می‌تواند این قشر را به‌عنوان گروه مناسبی برای بررسی اهداف این پژوهش به‌ویژه در زمینه خلق فضاهای همسرگزینی و بررسی آثار این فضاها در همسرگزینی افرادی که فرض می‌شود در زمینه نظارت‌پذیری دچار ضعف هستند، معرفی کند.

لذا به نظر می‌رسید اساساً خلق فضای همسرگزینی (به‌ویژه فضای حقیقی) در بین این قشر از جامعه یک مسئله اساسی است که باید به آن پرداخته و نتایج آن بررسی شود. بر همین اساس، دو فضای همسرگزینی مبتنی بر سبک زندگی اسلامی-ایرانی (به تعبیر انتظاری (۱۳۸۹)، فضای مقاوم در برابر فضاهای غربی) توسط پژوهشگر طراحی و از ابتدای سال ۱۳۹۵ تا انتهای سال ۱۳۹۸ در امداد استان تهران اجرا شد. بر اساس این طرح مقرر گردید در اردوهای زیارتی مددجویان به مشهد مقدس، شیراز و کربلای معلی که عمدتاً ۴ روز تا یک هفته به طول می‌انجامد، گروه‌هایی متشکل از مادران دختران در شرف ازدواج به همراه دختر و مادران پسر در شرف ازدواج (بدون حضور پسر) در قالب کاروان‌هایی باهدف ایجاد فضای همسرگزینی و آشنایی اعزام گردند تا زمینه ایجاد ازدواج‌های همسان و هم‌کفو فراهم گردد. همچنین با توجه به اینکه مراسم روضه در گذشته کارکرد همسرگزینی نیز داشته در طرح دیگری موسوم به طرح فلاح (برگزاری مراسم دینی در قالب روضه و سایر مراسم مذهبی) و حداقل ۶ جلسه در سال، ضمن ایجاد بستر شبکه ارتباطی مددجویان و بالا بردن اعتمادبه‌نفس ایشان، زمینه حضور افراد هم‌محلی، همسایه‌ها و سایر خانواده‌های هم‌شان در این مراسم مذهبی فراهم گردید و بررسی و سنجش آثار

خلق این فضاها در همسرگزینی و روند ازدواج مددجویان کمیته امداد طی ۴ سال، به منظور آزمون برخی اصول و گزاره‌های منطقی این مفاهیم همچون پایداری ازدواج، شکل‌گیری ازدواج‌های هم‌کفو در این گونه فضاهای همسرگزینی و ایضاً کارآمدی مفهوم نظری قطبی‌شدن از حیث اینکه آیا الگوهای فرهنگی بومی توان مقابله و مواجهه در برابر الگوهای قدرتمند غربی را دارند یا خیر به بوته آزمایش گذاشته شد. درواقع اینکه آیا گونه‌ها و فضاهای همسرگزینی غربی بر ساختار میل‌ورزی انسان ایرانی در مورد همسرگزینی اثرگذارده و موجب ازدواج‌های تصادفی شده یا خیر مسئله اصلی این پژوهش است. به عبارت دیگر، اینکه الگوها و نمونه‌های همسرگزینی در چه فضایی منجر به پایداری ازدواج و یا بروز ازدواج نامتناسب و اتفاقی که بر اساس آن افراد ناهمسان باهم ازدواج می‌کنند، شده است مورد سؤال این پژوهش است. مسئله دیگر این است که آیا در تقابل با شکل‌گیری چنین فضایی، فضاهای مقاومت در قبال این فضاها در مورد همسرگزینی وجود دارد؟ آیا فضاهای همسرگزینی به‌سوی یکدست‌سازی به نفع الگوهای غربی می‌رود و یا در تقابل با این فضای جهانی فضای مقاومت به وجود می‌آید و به عبارت دیگر فضا را قطبی می‌کند؟ این فضاهای آشنایی که در جامعه هدف وجود دارد چه نسبتی با تجربه فضاهای همسرگزینی فرآیندی دارند؟ نظارت‌پذیر است یا نظارت‌گریز؟

با توجه به بداعت موضوع جامعه‌شناسی فضا در ایران و به‌ویژه فقر پژوهشی شدید با محوریت موضوعی فضاهای همسرگزینی در داخل و ایضاً نظر به وابسته به فرهنگ بودن پدیده همسرگزینی، جای پژوهشی که با تکیه بر مفاهیم نظری بومی بتواند به فضاهای همسرگزینی بپردازد در ادبیات پژوهشی داخلی به شدت احساس می‌شد و از این حیث صورت‌بندی پژوهش حاضر با اتکا به مفاهیم نظری بومی در حوزه فضاهای همسرگزینی و قطبی‌شدن، انجام شد که خود می‌تواند پیشینه‌ساز مطالعات آتی با رویکرد پژوهشی ورود به واقعیت اجتماعی فرهنگی با اتکا به نظریات بومی باشد. بر این اساس، پژوهش حاضر در پی آزمون فرضیات زیر است:

۱. فضای خواستگاری (مکان آشنایی) در انتخاب فضاهای همسرگزینی در بین دختران

- تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) نقش دارد.
۲. حضور در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه با فضاهای همسرگزینی در بین دختران تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) رابطه دارد.
۳. همسرگزینی در فضای اردوهای زیارتی و روضه‌های خانگی با پایداری ازدواج دختران تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) رابطه دارد.
۴. همسرگزینی در فضای اردوهای زیارتی و روضه‌های خانگی با ازدواج هم‌کفو در میان دختران تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) رابطه دارد.

روش

طرح پژوهش توصیفی، از نوع پس‌رویدادی^۱ (علّی-مقایسه‌ای) و جامعه آماری شامل کلیه دختران ازدواج کرده تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ و در دامنه سنی ۱۵-۲۹ سال به تعداد ۹۹۴ نفر بود که به روش تمام شماری موردبررسی قرار گرفت. گروه آزمون شامل دخترانی می‌شد که قبل از ازدواج در فضای اردوهای زیارتی و یا طرح فلاح (مراسم روضه‌های خانگی) قرار گرفته بودند و شامل ۴۶۱ نفر می‌شدند. گروه گواه شامل ۵۳۳ نفر بود که قبل از ازدواج در هیچ‌یک از فضاهای خلق‌شده در این پژوهش قرار نداشتند. شایان ذکر است گروه گواه و آزمایش از نظر وضعیت اقتصادی مشابه و همگی تحت پوشش امداد بودند لکن ویژگی‌هایی همچون سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال، دارا بودن/نبودن ماهواره در منزل نیز در بین آن‌ها هم‌تاسازی شدند. علاوه بر تکمیل پرسشنامه جمعیت‌شناختی، داده‌ها از طریق پرسشنامه محقق ساخته فضاهای همسرگزینی نیز جمع‌آوری شد. اجرای پرسشنامه از طریق برخط و جمع‌آوری اطلاعات به شیوه تمام‌شماری انجام گرفت. پرسشنامه بر اساس مبانی نظری پژوهش و مطالعات کتابخانه‌ای تدوین و سپس روایی صوری آن توسط ۷ تن از اساتید متخصص و مطلع به موضوع پژوهش در حوزه جامعه‌شناسی از جمله استاد راهنما و اساتید مشاور تأیید

شد. نسبت روایی محتوایی^۱ پرسشنامه بر اساس نظرات ۱۲ کارشناس متخصص در زمینه محتوای آزمون برابر ۰/۹۲۷ به دست آمد که از میزان قابل قبول و بالایی برخوردار بود. همچنین در اجرای ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه اولیه پرسشنامه، شاخص اعتبار با استفاده از آلفای کرونباخ برای فضاهاى همسرگزینی، ۰/۹۲ و در اجرای اصلی بر روی ۹۹۴ شرکت‌کننده پژوهش ۰/۸۹ به دست آمد.

لازم به ذکر است که در این پژوهش فضای همسرگزینی در دو قالب فضای خواستگاری همسرگزینی (بستر و میدان کنش)، به‌عنوان اولین مکان‌آشنایی طرفین زوجیت و در سطح سنجش اسمی (فضاهای تفریحی، علمی، مجازی، زیارتی، خانوادگی، دوستانه، شغلی و مسافرتی) و فضای فرآیندی همسرگزینی که در تداوم کنش همسرگزینی و مبتنی بر ارزش‌ها و نگرش‌هایی همچون نظارت‌پذیری/نظارت‌گریزی، خانواده‌محوری/خانواده‌گریزی و جمع‌گرایی/فردگرایی (مک‌کنزی و ژیونگ، ۲۰۲۱) است در قالب ۷ گویه مبتنی بر طیف سه درجه‌ای لیکرت (کاملاً تا محدودی، اصلاً) عملیاتی شد و لذا دامنه تغییر نمرات بین ۰ و ۲ بود که با توجه به تعداد سؤالات دامنه نمرات برای هر پاسخگو بین ۰ تا ۱۴ بود. نمرات بین ۰-۴ بیانگر تجربه فضای همسرگزینی نظارت‌پذیر، نمرات بین ۵-۹ بیانگر تجربه فضای همسرگزینی با نظارت منفعلانه و نمرات بین ۱۰-۱۴ بیانگر فضای همسرگزینی نظارت‌گریز بود. بدین ترتیب رفتارهای فضایی همسرگزینی کنشگران موردسنجش قرار گرفت. همچنین منظور از پایداری ازدواج در این پژوهش، تداوم زندگی مشترک زوجین زیر یک سقف در زمان تکمیل پرسشنامه و مبنای تعریف پایداری یا ناپایداری ازدواج صرفاً طلاق آشکار بود؛ که برای عملیاتی کردن این مفهوم نیز یک پرسش در سطح سنجش اسمی در پرسشنامه تنظیم و از پاسخگویان پرسیده شد که آیا همچنان با همسران در حال زندگی مشترک هستید؟ طیف پاسخ به این شکل بود: بلی (اگر خیر جدایی به دلیل طلاق، جدایی به دلیل فوت، سایر نام‌برید) نهایتاً به‌منظور فهم اینکه آیا همسرگزینی در فضاهای خلق‌شده منجر به ازدواج هم‌کفو شده یا

1. CVR

خیر در قالب یک سؤال و در سطح سنجش اسمی از پاسخگویان پرسیده شد که آیا همسر آنها نیز تحت پوشش امداد بوده است یا خیر؟ طیف پاسخ به این شکل بود: بلی - خیر □ به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل واریانس یک‌راهه^۱، آزمون تی مستقل^۲ و کای اسکور^۳ استفاده شد. داده‌ها توسط نرم‌افزار Spss-24 تحلیل شد.

یافته‌ها

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای بررسی تفاوت فضاهای همسرگزینی برحسب فضای خواستگاری و آشنایی در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. آزمون تفاوت فضاهای همسرگزینی برحسب فضای خواستگاری

متغیر مستقل	فراوانی	میانگین نمره	انحراف استاندارد	مقدار F	DF	Sig	متغیر وابسته
تفریحی	۱۶۵	۲,۹۲	۲,۴۸۴	۸۱,۱۱۲	۶	۰,۰۰۰	فضاهای همسرگزینی
علمی	۸۲	۳,۴۵	۲,۶۹۵				
مذهبی	۲۲۸	۷,۰۱	۴,۴۲۹				
مجازی	۹	۲,۱۱	۰,۹۲۸				
خانوادگی	۲۶۳	۸,۸۶	۳,۵۴۲				
شغلی/حرفه‌ای	۲۰۶	۴,۲۶	۲,۳۲۰				
مسافرتی	۴۱	۵,۹۰	۱,۸۴۱				

میزان میانگین‌ها در جدول فوق حاکی از آن است که بالاترین میانگین فضاهای همسرگزینی (۸,۸۶) مربوط به پاسخگویان با فضای خواستگاری خانوادگی می‌باشد و پس از آنها نیز به ترتیب پاسخگویان با فضای خواستگاری «مذهبی»، «مسافرتی»، «شغلی و حرفه‌ای»، «علمی»، «تفریحی» و «مجازی» قرار گرفته‌اند و لذا تفاوت مشاهده شده بین میانگین‌ها بر اساس مقادیر گزارش شده ($p > ۰,۰۱$)، معنادار می‌باشد.

1. Analysis Of Variance (ANOVA)
2. Independent-Sample T Tes
3. Chi-Square

نتایج آزمون تی مستقل برای بررسی تفاوت بین حضور و عدم حضور کارکنان در فضاهای اردو و مراسم روضه با فضاهای همسرگزینی تجربه‌شده توسط آن‌ها در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. آزمون تفاوت فضاهای همسرگزینی برحسب حضور در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه

متغیر وابسته	Sig	T	انحراف استاندارد	میانگین نمرات	فراوانی	متغیر
فضاهای همسرگزینی	۰,۰۰۰	۲۸,۵۹۸	۲,۶۶۲	۱۰,۳۰	۲۶۶	شرکت در اردو
			۳,۰۵۵	۴,۲۵	۷۲۸	عدم شرکت در اردو
	۰,۰۰۰	۱۴,۲۵۷	۲,۵۶۷	۹,۱۹	۱۹۵	شرکت در مراسم روضه
			۳,۸۵۲	۵,۰۵	۷۹۹	عدم شرکت در مراسم روضه

بر اساس جدول فوق، میزان میانگین‌ها حاکی از آن است که میانگین فضاهای همسرگزینی برای پاسخگوییانی که در اردوهای زیارتی و مراسم روضه شرکت کرده بودند (به ترتیب ۱۰,۳۰ و ۹,۱۹) بیشتر از مقدار آن برای پاسخگوییانی است که در این فضاها حضور نداشتند (به ترتیب ۴,۲۵ و ۵,۰۵). لذا با ۹۹ درصد اطمینان، بین فضاهای همسرگزینی تجربه‌شده پاسخگویان شرکت کرده در اردوی زیارتی و مراسم روضه و شرکت نکرده در این دو فضا، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

نتایج آزمون کای اسکوئر برای بررسی تفاوت بین همسرگزینی پاسخگویان در فضاهای اردو و مراسم روضه با پایداری ازدواج آن‌ها در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳. آزمون تفاوت پایداری ازدواج برحسب همسرگزینی در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه

نام متغیر	فراوانی	پایداری ازدواج			Chi-Square	df	Cramers V	Sig
		تداوم زندگی	جدایی به دلیل طلاق	جدایی به دلیل فوت				
شرکت در فضای اردوی زیارتی	۲۶۶	۲۶۶(٪۱۰۰)	۰	۰	۲۷,۹۳۸	۲	.۱۶۸	.۰۰۰
عدم شرکت در فضای اردوی زیارتی	۷۲۸	۶۵۷(٪۹۰,۲)	۶۹(٪۹,۵)	۲(٪۰,۳)				
شرکت در مراسم روضه	۱۹۵	۱۹۳(٪۹۹)	۲(٪۱)	۰	۱۳,۶۹۷	۲	.۱۱۷	.۰۰۱
عدم شرکت در مراسم روضه	۷۹۹	۷۳۰(٪۹۱,۴)	۶۷(٪۸,۴)	۲(٪۰,۳)				

مقادیر کای اسکوئر جدول فوق حاکی از آن است پاسخگویی که در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه شرکت کرده بودند (به ترتیب ۱۰۰٪ و ۹۹٪) زندگی پایداری دارند لکن به ترتیب ۹,۵٪ و ۸,۴٪ از پاسخگویی که در این دو فضا شرکت نکرده بودند، به دلیل طلاق از همسر خود جدا شده بودند. مقادیر کای اسکوئر و سطوح معنی‌داری گزارش شده بیانگر این است که با ۹۹ درصد اطمینان، بین شرکت یا عدم شرکت پاسخگویان در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه با پایداری ازدواج آن‌ها، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین مقادیر وی کرامر نشان می‌دهد فضای اردو و مراسم روضه به ترتیب توانسته‌اند ۱۶,۸٪ و ۱۱,۷٪ از متغیر پایداری ازدواج را پیش‌بینی کنند.

نتایج آزمون کای اسکوئر برای بررسی تفاوت بین همسرگزینی پاسخگویان در

فضاهای اردو و مراسم روضه با ازدواج‌های هم‌کفو آن‌ها در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴. آزمون تفاوت ازدواج هم‌کفو (ازدواج با مددجو) برحسب همسرگزینی در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه

Sig	Phi	df	Chi-Square	ازدواج همسان		فراوانی	نام متغیر
				ازدواج با غیر مددجو	ازدواج با مددجو		
.۰۰۰	.۶۸۶	۱	۴۶۸,۱۰۹	۵۹(٪۲۲,۲)	۲۰۷(٪۷۷,۸)	۲۶۶	شرکت در فضای اردوهای زیارتی
				۶۶۴(٪۹۱,۲)	۶۴(٪۸,۸)	۷۲۸	عدم شرکت در فضای اردوهای زیارتی
.۰۰۰	.۲۹۵	۱	۸۶,۴۴۴	۹۰(٪۴۶,۲)	۱۰۵(٪۵۳,۸)	۱۹۵	شرکت در مراسم روضه
				۶۳۳(٪۷۹,۲)	۱۶۶(٪۲۰,۸)	۷۹۹	عدم شرکت در مراسم روضه

مقادیر کای اسکوئر در جدول فوق حاکی از آن است پاسخگویی که در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه شرکت کرده بودند (به ترتیب ٪۷۷,۸ و ٪۵۳,۸) با مددجویان پسر تحت پوشش ازدواج کرده بودند. درحالی که به ترتیب صرفاً ٪۸,۸ و ٪۲۰,۸ از پاسخگویی که در این فضا شرکت نکرده بودند، ازدواج همسان داشته‌اند. مقادیر آزمون کای اسکوئر و سطوح معنی‌داری گزارش شده بیانگر این است که با ۹۹ درصد اطمینان، بین شرکت یا عدم شرکت در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه با ازدواج همسان پاسخگویان (ازدواج با مددجو)، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین مقادیر فی نشان می‌دهد به ترتیب ٪۶۸,۶ و ٪۲۹,۵ از متغیر همسانی ازدواج، توسط متغیر فضای اردوهای زیارتی و فضای مراسم روضه پیش‌بینی می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که فرهنگ و روابط اجتماعی در زمینه خلق فضا به یکدیگر مرتبط هستند و از این حیث بعضی فضاها از نظر بعضی عناصر خاص از فضاها و مکان‌های

دیگر برای مقاصد خاص فرهنگی همچون همسرگزینی، غنی تر هستند و فضا، یکی از قدرتمندترین ابزارها برای برانگیختن تغییرات فرهنگی و بهبود فضاهای همسرگزینی است به نحوی که فضاهای خلق شده در اردوهای زیارتی و مراسم روضه قادر است امکان‌هایی برای ساخت و ساز فضایی بیشتر را در درون خود ایجاد کند. این فضاها توانست اثراتی از نوع قدرت سازنده بر کاربرانش ایجاد کند و به آن‌ها امکان گزینش شوندگی و گزینش کنندگی دهد و افرادی که اساساً با محدودیت فضاهای همسرگزینی مواجه بودند را در فضایی مبتنی بر بستر تمدنی و فرهنگی جامعه ایرانی و با الگویی مبتنی بر مقاومت و ارزش‌گذاری به فرهنگ بومی در تعاملی نظارت‌پذیر با یکدیگر قرار دهد. فضاهای مقاومی که در تقابل با شکل‌گیری فضاهای مخاطره‌آمیز شبه‌مدرن، منجر به پایداری ازدواج و ایضاً ازدواج هم‌کفو شدند. از این رو ظرفیت تمدنی ایران، توانایی خلق فضاهایی در قالب فضای مقاومت را دارد که برخلاف دیدگاه گیدنز (۱۹۹۲) که معتقد بود فضاهای شبه‌مدرن، کنش همسرگزینی را به سوی یک‌دست‌سازی پیش می‌برد؛ امکان ظهور و قطبی کردن فضا را دارد. لذا، این پژوهش شاهد تجربی مناسبی برای مفهوم نظری قطبی‌شدن انتظاری (۱۳۸۹) بود.

همچنین، با امعان نظر به دیدگاه رابطه‌ای انتظاری در مفهوم‌پردازی از فضای همسرگزینی (۱۳۹۰)، در این پژوهش نشان داده شد که فضاهای همسرگزینی خلق شده، توانست به جای اینکه صرفاً یک ظرف منفعل برای کنش‌های عوامل اجتماعی باشد، به طور سازنده در جهت‌دهی به کنش‌های انسانی، عمل کند و بستری را برای کنش همسرگزینی ایجاد نماید. این ویژگی را لو (۲۰۱۶)، نیز در مفهوم‌پردازی خود از فضا بیان کرده و معتقد است فضا هم‌زمان مجموعه‌ای از چیزها، اشیاء، ابزارها و کاربرد ابزارهاست که کنش را امکان‌پذیر می‌کند، بستر کنش است و می‌تواند کنش را نیز جهت‌دهی کند. لذا این پژوهش برخلاف نظریات مختلف در حوزه جهانی‌شدن فرهنگی که مسیر راهبردی آن را همگون‌سازی فرهنگ‌ها با فرهنگ مسلط غرب می‌دانند، نشان داد رویکرد مقاومت فرهنگی جوامع در برابر فرآیند یک‌دست‌سازی جهانی‌سازی در حوزه فضاهای همسرگزینی می‌تواند مؤثر واقع شود. این نتیجه پژوهشی متکی بر گزاره‌های منطقی مفهوم نظری و بومی

قطبی شدن انتظاری (۱۳۸۹) بود.

- نتایج نشان داد فضاهای مذهبی و خانوادگی نسبت به سایر فضاهای خواستگاری (فضاهای تفریحی، علمی، مجازی، شغلی و حرفه‌ای، مسافرتی)، به‌عنوان اولین مکان آشنایی پاسخگویان با همسرانشان، موجب شده تا ادامه کنش همسرگزینی آن‌ها در فضاهای نظارت‌پذیر و خانواده‌محور انجام شود. یافته حاضر، اگرچه خود پیشنهاد ساز پژوهش‌های آتی خواهد بود لکن به نحوی نتایج مطالعات رحمت‌پور، ۱۳۹۰ و علی‌نژاد، ۱۳۹۱ و سوی و ساهو، ۲۰۱۶ را نیز تقویت می‌کند. در تبیین این یافته می‌توان گفت اگرچه فضای زندگی شهری در شهر مدرن و بی‌نظارت تهران به واسطه مواجهه بیشتر و عمیق‌تر با گفت‌وگوهای جهانی شدن، منجر به تغییر در نظامات ارزشی و نگرشی افراد در حوزه همسرگزینی و استفاده از فضاهای همسرگزینی نظارت‌گریز شده لکن، فضاهایی همچون فضاها و اماکن مذهبی و خانوادگی نیز وجود دارد که به لحاظ دارا بودن ویژگی نظارت‌پذیری، اصول اخلاقی همسرگزینی (همچون جمع‌گرایی و احترام به سنت و ریش سفیدان؛ اعتقاد به نظارت خداوندی (مک‌کنزی و ژیونگ، ۲۰۲۱)) را برجسته می‌کند و بر این اساس، رفتارهای همسرگزینی فرد مطابق با دستورالعمل‌هایی شکل می‌گیرد که توسط یک دستور معنوی ارائه شده است. لذا می‌توان چنین استنباط کرد که کاهش فرصت کنترل و نظارت والدین در ازدواج و افزایش انتخاب شخصی بر اساس عشق و دوستی (بک و بک‌گرنشیم، ۲۰۱۳؛ ماچه و همکاران، ۲۰۱۷؛ حسین و غلام‌قدوس، ۲۰۲۰)، منجر به تجربه فضای همسرگزینی نظارت‌گریز برای افراد می‌شود.

- نتایج نشان داد خلق فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه، فرصت مناسبی برای گزینش‌شوندگی در اختیار پاسخگویان قرار داده و منجر به شکل‌گیری کنش آن‌ها در فضاهای همسرگزینی نظارت‌پذیر شده به‌نحوی که پس از اولین جلسه آشنایی، کلیه مراودات پاسخگویان با همسرانشان تا قبل از عقد ازدواج رسمی با نظارت و حضور فعالانه والده یا والدین و بزرگ‌ترها شکل گرفته است. این یافته پژوهشی، خود پیشنهاد ساز پژوهش‌های آتی بوده و بیانگر آن است این دو فضای همسرگزینی توانسته زمینه ایجاد یک ازدواج سنتی در

قالب فضای همسرگزینی که مبتنی بر نظارت و مداخله کامل خانواده و احترام به ارزش‌های دینی بوده را شکل دهد و از شکل‌گیری ازدواج‌های عاشقانه به سبک غربی و بر اساس عاملیت فردی طرفین جلوگیری کند. این یافته نشان داد که ترتیبات ازدواج سنتی و مبتنی بر حفظ آداب و رسوم در بین افرادی که در اردوهای زیارتی و مراسم روضه شرکت کرده و برای ازدواج انتخاب شدند نسبت به سایر افراد که در مکان‌های دیگر گزینش شدند، مثبت‌تر و از جذابیت بیشتری برخوردار بوده است و این دسته از افراد با اشتیاق بیشتری ازدواج‌های کنترل‌شده و با نظر، مشورت و حمایت خانواده را نسبت به ازدواج‌های عاشقانه به سبک غربی و مدرن پذیرفتند. این یافته همچنین نشان داد که جو فضاهای زیارتی همچون مشهد، قم، شیراز و کربلای معلی با برجسته نمودن پایبندی به ارزش‌های مذهبی، نقش وحدت‌بخشی را ایفا کرده و جوانان مورد مطالعه را از پذیرش سبک غربی همسرگزینی در ازدواج که مغایر با قوانین شریعت است، بازداشته و متمایل به نظارت و دخالت مستقیم والدین و تنظیمات آن‌ها در امر ازدواج کرده است. این یافته را می‌توان به مفهوم نظری نقش اتمسفر و جو فضا (هاروی، ۲۰۰۶)، در کنش‌های انسانی نیز معطوف دانست؛ اگرچه با سایر رویکردهای نظری به فضا نیز قابل تبیین است که معتقدند در فرآیند تعامل انسان و فضا، فضا امکانات و محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند که مردم بر اساس معیارهای فرهنگی خود آن را ایجاد، انتخاب و یا تغییر می‌دهند (لو، ۲۰۱۶). امکانات و محدودیت‌هایی که در خلق فضای اردوهای زیارتی از طریق حضور مادران (کنترل‌پذیری و نظارت‌پذیری)، معاشرت‌های کنترل‌شده و با نظارت والدینی و اعتقاد به نظارت الهی (هنجارمندی و اخلاق‌محوری) و امکان و ایجاد فرصت گزینش‌گری و گزینش‌شوندگی (دسترسی‌پذیری)، لحاظ شده است. همچنین خلق فضای روضه‌های خانگی زنانه نشان داد برپایی سفره‌های نذری و زیارت‌ها به عنوان کنش‌های متقابل متمرکز شده‌ای که حول محور نمادین روضه شکل گرفته توانسته فضایی ایجاد کند که به واسطه جمع‌گرا بودن و روحیه همسان مذهبی و حتی اجتماعی اقتصادی و با تقویت روابط خانوادگی و دوستان و آشنایان، فرصت‌ها و مجراهایی را فراهم کند تا با گسترش شبکه ارتباطی زمینه گزینش‌شوندگی را برای دختران در شرف ازدواج

فراهم آورد.

- یافته‌های پژوهش حاکی از پایداری ازدواج در بین پاسخگویانی که در فضای اردوهای زیارتی و مراسم روضه ازدواج کرده بودند، نسبت به مزدوجین در سایر فضاهای همسرگزینی بود. این یافته علی‌رغم ناهمسو بودن با پژوهش فلیکر و همکاران، ۲۰۲۰؛ با مطالعات زیادی از جمله پژوهش‌های فروزان‌فر و مختارپور، ۲۰۲۱؛ سزاروتا و همکاران، ۲۰۲۱؛ اسلام، ۲۰۲۱؛ سوی و ساهو، ۲۰۱۶؛ تورا و موبایا، ۲۰۱۴؛ باومن و دولاهیت، ۲۰۱۳؛ جیلوها، ۲۰۰۹؛ رحمت‌پور، ۱۳۹۰؛ علی‌نژاد، ۱۳۹۱؛ طالبی و ویسی، ۱۳۹۱؛ پنجه‌بند و عنایت، ۱۳۹۸؛ افشاریان، ۱۴۰۰ همسو و حاکی از آن است که در کشاکش فضاهای موجود همسرگزینی در جامعه که عمدتاً نظارت‌گریز و تحت تأثیر شدید جهانی شدن فرهنگی هستند، خلق چنین فضاهای نظارت‌پذیری می‌تواند به استحکام و پایداری زندگی مشترک کمک کند. به عنوان نمونه در فضای مراسم روضه که مبتنی بر بستر تمدنی و تاریخی جامعه مسلمان و شیعی ایرانی شکل گرفته، همسرگزینی با امنیت خاطر بیشتری صورت می‌گیرد و از آنجا که مادر به نمایندگی از خانواده و در موقعیت‌هایی نظیر سفره‌ها و دوره‌ها دست به انتخاب و گزینش‌گری می‌زند، این گونه همسرگزینی واجد پایداری و استحکام بیشتری نسبت به گونه‌های آزاد آن است (رحمت‌پور، ۱۳۹۰؛ علی‌نژاد، ۱۳۹۱). این یافته را می‌توان با اتکا به مفهوم نظری فضای همسرگزینی قابل تبیین دانست. بر طبق مبانی نظری این مفهوم، فرآیند همسرگزینی به شیوه مدرن، بیشتر در فضاهایی همچون فضای مجازی و اینترنتی، پارتی‌های شبانه، خیابان‌گردی، پاساژ‌گردی و مواردی از این دست به عنوان فضای همسرگزینی نظارت‌گریز و غیرهنجارمند صورت می‌گیرد. در این فضا مشکلاتی نظیر بی‌اعتمادی، غیرقابل‌پیش‌بینی بودن جوانان و نامتناسب بودن برخوردها با نظام ارزشی وجود خواهد داشت (انتظاری، ۱۳۹۰). درحالی که در فضاهای همسرگزینی نظارت‌پذیر معمولاً فضای گزینشگری در مکان‌ها و فضاهای جمعی همچون میهمانی‌ها، دوره‌های خانوادگی، سفره‌های نذری، جشن، مجالس و اعیاد و عزاداری‌های مذهبی حتی در بُعد فراملی آن همچون پیاده‌روی اربعین حسینی و با نظارت والدین و بزرگ‌ترها صورت می‌گیرد (انتظاری،

(۱۳۹۰). لذا این گونه فضاهای همسرگزینی به عنوان یک فضای ایده آل که علاوه بر امکان انتخاب همسر از سوی جوانان، این فرآیند را با نظارت والدین صورت می دهد و امکان ارزیابی و شناخت افراد در ابعاد مختلف را با نظارت خانواده ها فراهم می آورد نقش مهمی در پایداری ازدواج خواهد داشت. لذا این یافته توسط ایده نظری انتظاری (۱۳۹۰) حمایت و خود نیز شاهد تجربی مناسبی در جهت تأیید گزاره های منطقی آن است. درعین حال شواهدی نیز برخلاف این یافته ها (ازجمله فلیکر و همکاران، ۲۰۲۰)، وجود دارند که نشان می دهد افزایش نفوذ و میزان تأثیرگذاری زنان در انتخاب شریک زندگی نسبت به ازدواج های تنظیم شده پیش بینی بهتری از کیفیت و پایداری زندگی دارد. یکی از عواملی که ممکن است به توضیح این ناسازگاری و تعارض پژوهشی کمک کند، تنوع در شیوه ای است که در آن ازدواج های تنظیم شده انجام می شود و در پژوهش فلیکر و همکاران (۲۰۲۰)، نیز این مقایسه با گروهی انجام شده که هیچ اختیاری از خود در انتخاب شریک زندگی نداشته اند، درحالی که یافته پژوهش حاضر فضایی را خلق کرده و پیشنهاد می کند که به نقش طرفین زوجیت و والدین به صورت توأمان توجه می شود و ازدواج در فضایی نظارت پذیر که هم به نظر دختران توجه می شود و هم فرایند ازدواج با نظارت والدین پیش می رود، به معنای ازدواج اجباری یا فرمایشی و تنظیم شده نیست.

- یافته های پژوهش کارآمدی فضاهای اردوهای زیارتی و مراسم روضه در شکل گیری ازدواج های همسان و هم کفو را نشان داد. این یافته پژوهشی ضمن تأیید تجربی مفهوم فضاهای همسرگزینی انتظاری (۱۳۹۰) که معتقد است فضاهای همسرگزینی نظارت پذیر می تواند منجر به ثبت ازدواج های هم کفو شود، بیانگر آن است که نقش مؤثر خانواده و بزرگ ترهای طرفین زوجیت به عنوان تنظیم کنندگان ازدواج به دلیل تجربه بیشتر آن ها، شناخت بهتر از روحیات فرزندشان، در نظر گرفتن همخوانی طبقه اجتماعی و وضعیت اقتصادی خانواده ها و دوری از فضای احساسات و عواطف، عامل مؤثری در افزایش ازدواج های هم کفو نسبت به نمونه های دیگر در فضاهای نظارت گریز بوده است. لذا این یافته پژوهشی همسو با مطالعات پتارکا، ۲۰۱۷؛ باریکانی و همکاران، ۲۰۱۲؛ علی نژاد، ۱۳۹۱؛ و

رحمت‌پور، ۱۳۹۰ است. به عنوان نمونه، پتارکا (۲۰۱۷)، نشان داد ازدواج‌های شکل گرفته در فضای مجازی هم‌کفوی ضعیف‌تری را به نسبت فضاهای سنتی مانند مدرسه و دانشگاه، خانواده، دوستان یا مکان‌های مذهبی که معمولاً گفته می‌شود ازدواج‌های هم‌کفو را ترویج می‌دهند برمی‌انگیزد. لذا می‌توان گفت فضاهای خلق شده در قالب مراسم روضه‌های خانگی و برپایی سفره‌های نذری و اردوهای زیارتی به عنوان الگویی بومی و مبتنی بر مقاومت فرهنگی، کنش‌های متقابل متمرکز شده‌ای را حول محورهای نمادین روضه و زیارت به وجود آورده و توانسته فضایی ایجاد کند که به واسطه جمع‌گرا بودن و با مشخصه تجمعات هم‌کفو به لحاظ اجتماعی-اقتصادی، زمینه‌ساز شکل‌گیری ازدواج‌های هم‌کفو باشد و از سویی توانسته با تقویت روابط خانوادگی و دوستان و آشنایان، فرصت‌ها و مجراهایی را فراهم کند تا با گسترش شبکه ارتباطی زمینه‌گزينش شوندگی را برای دختران در شرف ازدواج فراهم آورد و زمینه تعامل بیشتری را برای خانواده‌هایی که با یکدیگر در تعامل هستند ایجاد کند؛ به عبارت دیگر، این مناسک توانسته با تقویت شبکه ارتباطی خانواده‌ها در محیطی مذهبی و روحانی، زمینه ازدواج فرزندان و تقویت شبکه خویشاوندی هم‌کفو را فراهم آورد.

مهم‌ترین محدودیت این پژوهش، کمبود مطالعات تجربی در حوزه فضاهای همسرگزینی بود که مقایسه و تطبیق یافته‌ها را دشوار می‌کند. هرچند این محدودیت باعث شد تا این پژوهش، خود پیشنهاد ساز این موضوع پژوهشی باشد. یافته‌های پژوهش بیان می‌دارند که علی‌رغم وجود فضاهای مخاطره‌آمیز و نظارت‌گریز همسرگزینی در جامعه ایرانی که اتفاقاً زمینه‌ساز بسیاری از ازدواج‌ها نیز شده، لکن خلق فضاهای همسرگزینی مقاوم، می‌تواند تأثیر جهانی شدن فرهنگی را بر رفتار همسرگزینی افراد تقلیل و از شکل‌گیری فضای یک‌دست‌سازی همسرگزینی در فضاهای مدرن و عمدتاً مخاطره‌آمیز جلوگیری کند. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود متولیان فرهنگی و خانواده‌ها در جهت هویت‌سازی و تقویت منابع هویت‌ساز سنتی از جمله تقویت ارزش‌های دینی، اعتقاد به نظارت الهی، خانواده‌محوری، احترام و اعتماد به والدین، هنجارمند عمل کردن و شکل دادن به هویت

مقاوم در مواجهه با مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگی تلاش کنند. همچنین، الگوهای فضایی خلق شده در این پژوهش نشان داد که در حوزه همسرگزینی می‌توان فضای همسرگزینی را در جامعه ساری و جاری کرد که مشخصه‌هایی همچون اصالت جمع در عین اصالت فرد و معرفی الگوهای دینی، پویایی و امکان تطبیق با شرایط خانوادگی و فرهنگی، مورد حمایت و هم‌نوا با ساختارهای اجتماعی بودن، خانواده‌محوری، نظارت‌پذیری، تأکید بر مشورت و اخلاق‌محوری در همسرگزینی از جمله ویژگی‌های آن است. خلق این فضاها و به‌ویژه جلسات مذهبی و اردوهای زیارتی می‌تواند از یک‌سو، به‌عنوان ابزاری در جهت بازتولید مناسبات قدیمی زنان (که همسرگزینی بود) در جامعه به کار گرفته شود و از سوی دیگر، قابلیت‌های دختران را برای گزینش‌شوندگی در محیطی سالم و امن را فراهم کند. درواقع این دو فضا، بازتولید و استمرار پرکتیس فضای سنتی را در خود دارند که به بازتولید ایدئولوژیکی فضای جمعی با ویژگی‌های پیش‌گفته منجر می‌شوند. لذا چنانچه زمینه تحقق چنین الگوهایی در فضای همسرگزینی فراهم گردد، می‌توان از بسیاری از مسائل اجتماعی در این زمینه پیشگیری کرد؛ چراکه شرایطی همچون همسان‌همسری، هم‌کفوی، انتخاب مشورتی، جمع‌گرایی، کنترل و نظارت بر روابط قبل از ازدواج در این گونه فضاها همسرگزینی می‌تواند به استحکام و پایداری خانواده (چیزی که در دنیای مدرن تضعیف و کم‌رنگ شده) کمک شایان توجهی کند. لذا پیشنهاد می‌گردد دستگاه‌های فرهنگی پیشنهاد خلق چنین فضاهایی را در دستگاه‌های اجرایی به‌منظور فراهم آوردن زمینه آشنایی خانواده‌های همکاران باهم و ایجاد شرایط گزینش‌شوندگی و گزینش‌کنندگی از طریق اردوهای خانوادگی، باشگاه‌های خانوادگی و مواردی از این دست ارائه و پیگیری کنند. بی‌تردید در صورت اجرایی شدن این پیشنهاد و گسترش چنین فضاهای همسرگزینی با حضور و نظارت خانواده‌ها، نرخ پایداری ازدواج‌ها وضعیت مطلوب‌تری به خود خواهد گرفت.

ORCID

Ezatalah Mirzaei
Ali Entezari

<https://orcid.org/0000>
<https://orcid.org/0000>

منابع

- ابوالقاسمی، سمیه؛ ابوالقاسمی، عباس؛ کافی ماسوله، موسی؛ سلطانی شال، رضا (۱۳۹۹). تأثیر آموزش مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌گیری بر کنترل عواطف زنان دارای تعارض زناشویی، *فصلنامه زن و مطالعات خانواده*، سال سیزدهم (۴۹): ۴۵-۲۹.
- افشاریان، ندا (۱۴۰۰). شناسایی ادراک دانشجویان از عشق‌ورزی و تبیین آن بر اساس جهت‌گیری مذهبی، سبک‌های دلبستگی و هیجان‌های اخلاقی با میانجیگری هویت مدرن، رساله دکتری روانشناسی تربیتی، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- انتظاری، علی (۱۳۸۹). قطبی‌شدن به منزله جایگزینی برای مفهوم جهانی‌شدن. *فصلنامه پژوهش سیاست*، ۱۲(۳۰): ۱۹۳-۲۱۸.
- انتظاری، علی (۱۳۹۰). فضای همسرگزینی؛ مفهومی پیشنهادی برای درک بهتر تکوین زندگی مشترک، *خبرنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۴(۳ و ۴): ۳۲-۳۴.
- بوردیو، پیر (۱۴۰۲). *تمایز: نقد اجتماعی قضاوت‌های ذوقی*، ترجمه حسن چاوشیان، چاپ هشتم، تهران، ثالث.
- پنجه‌بند، یوسف؛ عنایت، حلیمه (۱۳۹۸). واکاوی فرآیند انتخاب همسر از نگاه مردان طلاق داده، *فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)*، ۱۴(۱): ۱۴۸-۱۲۷.
- جواهری محمدی، مریم؛ کلانتر کوشه، سید محمد؛ فرح‌بخش، کیومرث (۱۳۹۴). مقایسه رضایت زناشویی در زوجین با همسرگزینی سنتی و غیرسنتی شهر تهران، *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۵(۲): ۱۴۲-۱۲۳.
- حسین خانی نائینی، هادی؛ جان بزرگی، مسعود؛ مهران، بهروز (۱۳۹۳). بررسی نظریه‌های همسرگزینی و نقد آن‌ها با تکیه بر منابع اسلامی و روان‌شناسی، *روانشناسی دین*، ۷(۱۱): ۴۶-۳۱.
- خدادادی سنگده، جواد (۱۴۰۰). شناسایی دلایل شکل‌گیری تعارض زناشویی در دوران عقد، *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، سال دوازدهم (۴۸): ۵۴-۲۵.

رحمت‌پور، پخشان (۱۳۹۰). نگرش به طلاق در فضای همسرگزینی و تحلیل روند طلاق در ایران (مطالعه موردی شهر سنج)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی.

روشنی، شهره؛ تافته، مریم؛ خسروی، زهره؛ خادمی، فاطمه (۱۳۹۹). شرایط تأثیرگذار بر وضعیت زندگی زنان سرپرست خانوار در ایران و راهکارهای کاهش آسیب‌ها، *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۹(۳): ۷۱۷-۶۹۳.

زارعی توپخانه، محمد؛ احمدی، محمدرضا؛ یونسی، سید جلال (۱۳۹۳). بررسی تفاوت میزان طلاق و پابندی دینی در میان سبک‌های همسرگزینی، *فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۹(۲۹): ۷۸-۶۳.

سالنامه آماری کمیته امداد (۱۳۹۹). کمیته امداد امام خمینی (ره).

سایت سازمان ثبت‌احوال (۱۴۰۰). به آدرس <https://www.sabteahval.ir/Home>

سیدحسن طهرانی، محمد؛ کاکابرای، کیوان؛ امیری، حسن (۱۴۰۱). تدوین الگوی مشاوره پیش از ازدواج «آگاه» با نگاه تطبیقی دینی، روانشناسی و بومی- فرهنگی، *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، سال سیزدهم (۵۲): ۳۷-۱.

طالبی، ابوتراب؛ ویسی، سیمین (۱۳۹۱). رابطه میان عشق رمانتیک و ارزش‌های زوجیت، *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۴(۵۶): ۲۴۷-۲۸۳.

علی‌نژاد، فاطمه (۱۳۹۱). بررسی تأثیر فضای همسرگزینی بر اقدام نسبت به طلاق نزد زوجین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی. غیاثوند، احمد؛ بخشی پور جویباری، باب‌الله (۱۴۰۲). تحلیل رفتار و قصد ازدواج در شهر تهران از منظر پارادایم زناشویی، *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، سال چهاردهم (۵۶): ۱۳۹-۱۰۳.

فارسانی، ذبیح‌الله کاوه؛ مهدیه، عارفه (۱۳۹۹). واکاوی راهبردهای زوجین در مواجهه با تعارضات زناشویی، *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، سال شانزدهم (۶۱): ۹۵-۷۷.

کرمانی، مهدی؛ اصغرپور ماسوله، احمدرضا؛ برادران کاشانی، زهرا (۱۳۹۷). همسرگزینی دختران جوان: کشاکش فردیت در برابر ارزش‌های سنتی، *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۱۴(۴): ۳۲۶-۳۰۳.

کرمی بلداجی، روح‌الله؛ زارعی، اقبال؛ فلاح‌چای، سیدرضا؛ صادقی‌فرد، مریم (۱۳۹۹). مقایسه اثربخشی درمانی ودیعه‌های انسانی و درمان عقلانی-عاطفی-رفتاری بر افسردگی زنان مطلقه شهرکرد، نشریه علمی فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده، ۱۵(۵۳): ۸۵-۱۰۴.

هاشمی، سمیرا؛ فرحبخش، کیومرث؛ کرمی، ابوالفضل (۱۴۰۲). مقایسه الگوهای فعال درونی بین زوجین کم تعارض و پرتعارض شهر تهران، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، سال چهاردهم (۵۳): ۲۳۶-۲۱۵.

ولدخانی، مریم؛ محمودپور، عبدالباست؛ فرحبخش، کیومرث؛ سلیمی بجستانی، حسین (۱۳۹۵). تأثیر سن ازدواج، الگوهای همسرگزینی و تفاوت سنی زوجین بر کیفیت زندگی زناشویی زنان شهر تهران، فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی، ۷(۲۵): ۱۷۳-۱۹۰.

References

- Aponte, M. R. Amaya-Estupinan, L. C. & Rojas-Jimenez, Y. A. (2012). University students social representations concerning sexual abstinence and the condom as prevention mechanisms. *Revista de Salud Publica (Bogota)*. 14(3): 491-501.
- Awwad, J., Nassar A., Usta, I., Shaya, M., Younes, Z. & Ghazeeri, G. (2013). Attitudes of Lebanese University Students Towards Surgical Hymen Reconstruction. *Sex Behavior*. 42(8): 1627-1635.
- Ayun, Q. (2021). Psychoeducational Interventions on Conflict Resolution Styles among Individuals Involved in Commuter Marriages Journal of Innovation and Community Engagement (Journal of ICE). 2 (2). 101- 110.
- Barikani, A., Sarichlow. M. E & Navid, M. (2012). The cause of divorce among men and women referred to marriage and legal office in Qazvin, Iran. *Health Science*. 4(5): 184-191.
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2013). *Distant Love, Les Gofton on 'world families' and globalisation*. SAGE Publications.
- Bohman, J., Rehg, W. (2014). *Jürgen Habermas*. In: Zalta, E.N. (Ed.), The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Stanford University, Stanford, CA.
- Bowman, J., & Dollahite, D. C. (2013). "Why would such a person dream about heaven?": A qualitative look at arranged marriage in India. *Journal of Comparative Family Studies*, 44(2): 207-225.

- Busby, D. M., Carroll, J. S. & Willoughby, B. J. (2010). Compatibility or restraint? The effects of sexual timing on marriage relationships, *Family Psychology*, 24(6): ۷۴۰-۷۶۶.
- Cameron, E. (2023). Space, Place, and Culture, Final outline will be provided January 2023, Office: LoebA301D.
- Crick, A. P. (2011). *Rethinking oldenburg: Third places and generation Y in a developing country context*. International CHRIE Conference - Refereed Track. University of Massachusetts – Amherst. Paper 7. Available in: http://scholarworks.umass.edu/refereed/ICHRIE_2011/Friday/7
- Dar, T. B., & Singh, R. (2018). Working Conditions of Female-Headed Households in Jammu and Kashmir with Special Reference to District Budgam. *International Journal of Research and Review*, 9 (5): 154-163.
- Farzanfar, P., & Mokhtarpour, M. (2021). Sociological Explanation of the Impact of Cyber Social Networks on Lifestyle Change (Case of Study: Instagram Network). *International Journal of Social Sciences, (IJSS)* 11(1): 91-105.
- Flicker, S. M., Sancier-Barbosa, F., Afroz, F., Saif, S. N., & Mohsin, F. (2020). Marital quality in arranged and couple-initiated marriages: The role of perceived influence over partner selection. *International Journal of Psychology*, 55(4): 629-637.
- Fuchs, C. (2019). Henri Lefebvre's Theory of the Production of Space and the Critical Theory of Communication. *Communication Theory*, 29(2): 129–150
- Giddens, A. (1992). *The transformation of intimacy: Sexuality, love. And eroticism in modern societies*. Stanford University Press.
- Habermas, J. (1990). *Moral Consciousness and Communicative Action* (C. Lenhardt & S. W. Nicholsen, Trans.). MIT Press, Cambridge, Mass.
- Harvey, D. (200۶). Neo-Liberalism as Creative Destruction. *Geografiska Annaler series b Human Geography*, 88(2): 145-158.
- Harvey, D. (2009). *Social Justice and the City*. London: Athens: The University of Georgia Press.
- Harvey, D. (2012). *Rebel Cities: From the right to the city to the urban revolution*. London: Verso.
- Hossen, A., Golam Quddus, A. H. (2020). Prevalence and Determinants of Premarital Sex Among University Students of Bangladesh. *Sexuality & Culture*. 25(1): ۲۵۵-۲۷۴.

- Hunt, J. M. (2009). *A "Cohabitation Effect"? Cohabitation, Parental Divorce, and Marital Success*. Ohio State University.
- Islam, N. (2021). Gender differences in mate selection criteria among university students in Bangladesh: A study from the social homogamy perspective. *Heliyon*, 7(6): 1-8.
- Jiloha, R.C. (2009). Impact of Modernization on Family and Mental Health in South Asia. *Delhi Psychiatry Journal*, 12(1): 42-60.
- Kendall, D. (2008). *Sociology in Our Times*. C A: Baylor University.
- Kurnicki, L.R. (2023). The Impact of The Globalization Process on The Modern World - The Need to Find a New Path of Human Development, IBIMA Publishing, Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics, <http://ibimapublishing.com/articles/JEERBE/2023/360979/>, Vol. 2023 (2023), Article ID 360979, 9 pages, ISSN: 2169-0367, DOI: 10.5171/2023.360979.
- Lapanun, P. (2019). *Love, money and obligation: Transnational marriage in a Northeastern Thai village*. NUS Press.
- Laple, D. (1991). "Essay über den Raum. Für ein gesellschaftswissenschaftliches Raumkonzept," in *Stadt und Raum. Soziologische Analysen*, edited by Hartmut Haubermann, 157–207. Pfaffenweiler: Centaurus.
- Low, M. (2016). *The Sociology of Space: Materiality, Social Structures, and Action*. Translated from the German by Donald Goodwin. Berlin, Germany.
- Madathil, J., & Benshoff, J. M. (2008). Marriages and Americans in Marriages of Choice Importance of Marital Characteristics and Marital Satisfaction: A Comparison of Asian Indians in Arranged. *The Family Journal*, 16 (3): 222-23.
- Matsumura, K.T. (2023). *Choosing Marriage*, University of California, Davis, Vol. 50:1999.
- McKenzie, J. (2020). Negotiating local and global values in a globalized world: The envisioned futures of Thai adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 30(4): 856–874.
- McKenzie, J. Xiong, K. (2021). Fated for foreigners: Ecological realities shape perspectives of transnational marriage in northern Thailand. *International Journal of Intercultural Relations* 82(1): 121–134.
- Mokomane, Z. (2023). "The Impact of Demographic Trends on Families", UNDESA, forthcoming.
- Muche, A.A., Kassa, G.M., Berhe, A.K., Fekadu, G.A. (2017). Prevalence and determinants of risky sexual practice in Ethiopia:

- systematic review and Meta-analysis. *Reproduction Health*, 14(1): 1-11.
- Oldenburg, R. (1999). *The great good place: Cafes, coffee shops, bookstores, bars, hair salons and other hangouts at the heart of a community*. Da Capo Press.
- Potarca, G. (2017). Does the internet affect assortative mating? Evidence from the U.S. and Germany. *Social Science Research*, 61(2): 278-297.
- Pries, L. (2005). Configurations of geographic and societal spaces: a sociological proposal between 'methodological nationalism' and the 'spaces of flows'. *Global Networks*, 5(2): 167-190.
- Rahman, A., & Zhang, D. (2017). Globalization and Family Values: Eroding Trends. *International Journal of Social and Administrative Sciences*, 2(2): 63-74.
- Regnerus, M. & Uecker, J. (2011). *Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate, and Think about Marrying*. New York: Oxford University Press.
- Saidi, T., Villiers, Kd., & Douglas, T. S. (2017). The sociology of space as a catalyst for innovation in the health sector. *Social Science & Medicine*, 180(2): 36-44.
- Schmid, C. (2008). *Henri Lefebvre Theory of the production of space: Towards a three-dimensional dialectic*. In: Space, Difference, Everyday life, edited by Goonewardena K., Kipfer S., Milgrom R., Schmid ch, London, Routledge.
- Shahen, A., Hossain, B., Hossain, B., & Johan, N. (2019). Globalization and Bangladesh: An analysis from cultural perspective. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 25(1): 32-41.
- Signorini, L.F. (2023). Globalisation and fragmentation, Senior Deputy Governor of the Bank of Italy, Meeting hosted by the Polo Universitario delle Scienze Sociali 'Geopolitics, Geodemography and Tomorrow's World.
- Soy, N. F., & Sahoo, H. (2016). Marriage arrangements and customs in India. *Social Science Spectrum*, 2(4): 248-262.
- Szarota, P., Rahman, E., & Cantarero, K. (2021). Globalization, Sharia Law, and Cultural Hybridity: A Case of Marriage Preferences of Young Bangladeshis. *Social Psychological Bulletin*. 16(1): 1-12.
- Tevera, G., & Mubaya, T., R. (2014). Marriage in a globalised world: The effects of globalisation on traditional marriage systems in Zimbabwe. *An International Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(2): 227-245.

- Walter, K., Conroy-Beam, D., Buss, D.M., Asao, K., Sorokowska, A., Sorokowski, P., Zupancic, M. (2020). Sex differences in mate preferences across 45 countries: a largescale replication. *Psychological Science*. 31(4): 408–423.
- Ye, C., Chen, M., Duan, J & Yang, D. (2017). Uneven development, urbanization and roduction of space in the middle-scale region based on the case of Jiangsu province, China. *Habitat International*, 66(2): 106-116.

استناد به این مقاله: میرزایی، عزت‌اله، انتظاری، علی. (۱۴۰۳). فضا‌های همسرگزینی و پایداری زندگی مشترک: ارائه الگویی مقاوم در برابر مخاطرات همسرگزینی مدرن، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۵(۵۹)، ۱-۳۲.

DOI: 10.22054/QCCPC.2024.75602.3188

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.